

Sygnatura akt VI Ka 1305/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **13 stycznia 2017 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Marcin Schoenborn

Protokolant Monika Witalec

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2017 r.

sprawy **D. U.** ur. (...) w G.,

córka W. i G.

obwinionej z art. 86§1 kw

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę obwinionej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 14 września 2016 r. sygnatura akt IX W 159/16

na mocy art. 437 kpk i art. 438 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw, art. 118 § 2 kpw w zw. z art. 634 kpk w zw. z art. 119 kpw

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- obwinioną D. U. uniewinnia od popełnienia zarzucanego jej wykroczenia z art. 86 § 1 kw,
- na mocy art. 118 § 2 kpw zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obwinionej kwotę 576 (pięćset siedemdziesiąt sześć) złotych tytułem zwrotu poniesionych przez nią wydatków na ustanowienie obrońcy w postępowaniu przed Sądem I instancji.
- na mocy art. 118 § 2 kpw kosztami postępowania przed Sądem I instancji obciąża Skarb Państwa;

2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

sygn. akt VI Ka 1305/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 13 stycznia 2017 r. w całości

Komenda Miejska Policji w G. skierowała do Sądu Rejonowego w Gliwicach wniosek o ukaranie D. U. obwiniając ją o popełnienie wykroczenia z art. 86 § 1 kw polegającego na tym, że w dniu 29 października 2015 r. około godz. 15:12 w G. na ulicy (...) kierując samochodem osobowym marki O. (...) nr rej. (...) spowodowała zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że wyjeżdżając z terenu posesji nr (...) podczas włączania się do ruchu nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu rowerzystce jadącej po chodniku doprowadzając do zderzenia się pojazdów, skutkiem czego kierująca rowerem Ł. L. doznała obrażeń, które naruszyły u niej prawidłowe czynności narządów ciała na okres poniżej 7 dni.

Po wszczęciu postępowania o ten czyn w dniu 1 lutego 2016 r. i ostatecznie przeprowadzeniu rozprawy głównej, Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 14 września 2016 r. sygn. akt IX W 159/16 wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela na mocy art. 5 § 1 pkt 9 kpw w zw. z art. 62 § 2 kpw umorzył postępowanie przeciwko D. U. o przestępstwo z art. 177 § 1 kk polegające na tym, że w dniu 29 października 2015 r. w G. na ulicy (...) kierując samochodem osobowym marki O. (...) o numerze rejestracyjnym (...) nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i nieumyślnie spowodowała wypadek komunikacyjny w ten sposób, że wyjeżdżając z terenu posesji nr (...) podczas włączania się do ruchu nie zachowała szczególnej ostrożności i nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu jadącej po chodniku na rowerze, wbrew przepisom Prawa o ruchu drogowym, Ł. L., w wyniku czego doprowadziła do zderzenia się obu pojazdów, skutkiem czego Ł. L. doznała rozstroju zdrowia trwającego 12-14 dni w postaci potłuczeń lewego biodra i uda oraz krocza oraz powierzchownych potłuczeń lewego nadgarstka, przedramienia i łokcia. Z kolei na mocy art. 118 § 1 kpw oraz art. 119 kpw w zw. z art. 632a § 1 kpk kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa z wyjątkiem uzasadnionych wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy z wyboru oraz pełnomocnika z wyboru, którymi obciążył obwinioną i w związku z tym zasądził od niej na rzecz oskarżycielki posiłkowej Ł. L. kwotę 576 złotych.

Apelację od tego wyroku złożył jedynie obrońca. Zaskarżył orzeczenie w całości i zarzucił mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść polegający na niezasadnym przyjęciu, że obwiniona nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i nieumyślnie spowodowała wypadek komunikacyjny w ten sposób, że wyjeżdżając z terenu posesji nr (...) podczas włączania się do ruchu nie zachowała szczególnej ostrożności i nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu jadącej po chodniku na rowerze, wbrew przepisom Prawa o ruchu drogowym, Ł. L., mimo że nie pozwala na to materiał dowodowy zgromadzony w sprawie,
2. naruszenie prawa procesowego, a to art. 118 § 2 kpw poprzez błędne zastosowanie i obciążenie obwinionej kosztami ustanowienia pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej mimo umorzenia postępowania ze względu na brak skargi uprawnionego oskarżyciela.

Stawiając zaś powyższe zarzuty obrońca wniósł w istocie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- wyeliminowanie z opisu czynu stwierdzenia, że D. U. w dniu 29 października 2015 r. w G. na ulicy (...) kierując samochodem osobowym marki O. (...) o numerze rejestracyjnym (...) nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i nieumyślnie spowodowała wypadek komunikacyjny w ten sposób, że wyjeżdżając z terenu posesji nr (...) podczas włączania się do ruchu nie zachowała szczególnej ostrożności i nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu jadącej po chodniku na rowerze, wbrew przepisom Prawa o ruchu drogowym, Ł. L., w wyniku czego doprowadziła do zderzenia się obu pojazdów, skutkiem czego Ł. L. doznała rozstroju zdrowia trwającego 12-14 dni w postaci potłuczeń lewego biodra i uda oraz krocza oraz powierzchownych potłuczeń lewego nadgarstka, przedramienia i łokcia, tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 kk,
- zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz obwinionej kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 576 złotych.

W toku rozprawy apelacyjnej obrońca sprecyzował, iż wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie umorzenia postępowania zmierza do tego, by rozstrzygnięcie to odnosiło się do wykroczenia z art. 86 § 1 kw zarzucanego obwinionej.

Sąd Okręgowy w Gliwicach zważył, co następuje.

Apelacja obrońcy skutkująca zaskarżeniem wyroku Sądu Rejonowego wyłącznie na korzyść obwinionej doprowadzić musiała w pierwszej kolejności do zmiany tego orzeczenia polegającej na uniewinnieniu D. U. od popełnienia zarzucanego jej wykroczenia z art. 86 § 1 kw.

Sąd I instancji, podobnie skarżący w swym stanowisku wyrażonym na rozprawie apelacyjnej, nie dostrzegli, że zgodnie z art. 62 § 3 kpw w razie stwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 5 § 1 pkt 1 i 2 kpw, po rozpoczęciu przewodu

sądowego sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny. Z kolei art. 5 § 1 pkt 2 kpw stanowi, że nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy czyn nie zawiera znamion wykroczenia, albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia.

Niewątpliwie zaś u podstaw zaskarżonego wyroku, zapadłego po przeprowadzeniu rozprawy i w jej ramach przewodu sądowego, legło przekonanie Sądu Rejonowego, że czyn, którego obwiniona miała się dopuścić, nie zawiera znamion wykroczenia z art. 86 § 1 kw, lecz stanowi przestępstwo z art. 177 § 1 kk. W przeciwnym wypadku nie umorzyłby przecież postępowania ze wskazaniem, że czyni to w odniesieniu do zachowania obwinionej w istocie tożsamego z zarzuconym wnioskiem o ukaranie, kwalifikowanego jedynie jako przestępstwo z art. 177 § 1 kk ze względu na jego skutki w postaci rozstroju zdrowia Ł. L. trwającego powyżej 7 dni, nie ograniczające się zatem do spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym wyrażającego spowodowaniem u pokrzywdzonej tzw. lekkiego uszczerbku na zdrowiu w rozumieniu art. 157 § 2 kk. Gdyby natomiast w czynie obwinionej Sąd I instancji doszukał się, zgodnie z art. 10 kw regulującego zagadnienie tzw. idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia, obok znamion przestępstwa z art. 177 § 1 kk realizacji również znamion wykroczenia z art. 86 § 1 kw, to w niniejszym postępowaniu orzekłby wyłącznie w zakresie odpowiedzialności za wykroczenie, a nie uczynił tego.

Ustaleniami Sądu I instancji prowadzącymi do powyższej konstatacji Sąd odwoławczy był zaś związany już tylko ze względu na obowiązujący w postępowaniu drugoinstancyjnym tzw. bezpośredni zakaz reformationis in peius wynikający z zaskarżenia wyroku wyłącznie na korzyść obwinionej, a zabraniający wydania przez sąd a quem orzeczenia surowszego. Zakaz przewidziany w art. 434 § 1 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw oznacza bowiem, że w wypadku braku środka odwoławczego wniesionego na niekorzyść obwinionego sytuacja jego w postępowaniu odwoławczym nie może ulec pogorszeniu w jakimkolwiek zakresie - w tym również w sferze ustaleń faktycznych - powodujących, lub tylko mogących powodować, negatywne skutki w sytuacji prawnej (por. wyrok SN z 4 lutego 2000 r., V KKN 137/99, OSNKW 2000/3-4/31).

W naprowadzonym układzie procesowym Sąd Rejonowy orzekając na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zobligowany był z kolei rozstrzygnąć o zarzucanym obwinionej czynie jako wykroczeniu.

Procedura wykroczeniowa służy przecież realizacji przepisów prawa materialnego dotyczących wyłącznie odpowiedzialności za wykroczenia. Poza tym w toku postępowania w sprawie o wykroczenie nie ma możliwości jego kontynuowania z zastosowaniem przepisów Kodeksu postępowania karnego w sytuacji, gdy po rozpoczęciu przewodu sądowego ujawnić miałyby się, że czyn obwinionego stanowi przestępstwo, a nie wykroczenie. W kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia brak bowiem uregulowania odpowiadającego art. 400 kpk. Przepis ten nie może być natomiast odpowiednio stosowany w postępowaniu w sprawach o wykroczenie, nie przewiduje tego Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (por. art. 1 § 2 kpw).

Zatem w postępowaniu w sprawie o wykroczenie nie rozstrzyga się w żaden sposób o odpowiedzialności karnej, a więc za przestępstwo.

Jak zaś już wyżej wskazano, w wypadku stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego, że czyn nie zawiera znamion wykroczenia, choćby dlatego, że stanowi przestępstwo, na podstawie Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia wydaje się wyrok uniewinniający. Nie może być natomiast w takiej sytuacji postępowanie umorzonym o przestępstwo na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 kpw w zw. z art. 62 § 2 kpw, nawet jeśli prawidłowym jest stanowisko, że Policja nie jest uprawniona oskarżać o tak kwalifikowany czyn zabroniony. Istotą orzeczenia kończącego każde postępowanie w sprawie o wykroczenie ma być bowiem rozstrzygnięcie dotyczące czynu objętego wnioskiem o ukaranie. Jest nim zaś zawsze czyn, który wedle oskarżyciela stanowić ma jedynie wykroczenie, nawet jeśli jednocześnie realizować będzie znamiona przestępstwa. Oznacza to, iż w kwestii odpowiedzialności karnej, choćby formalnie tak jak uczynił to Sąd Rejonowy, nie rozstrzyga się w postępowaniu w sprawie o wykroczenie, a winno to zawsze nastąpić w odrębnym postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Z tego też względu nie mogło się ostać orzeczenie umarzające postępowanie, a zaskarżony wyrok należało skorygować w kierunku uniewinnienia obwinionej od zarzucanego jej wykroczenia. Tym samym bezprzedmiotowym stało się

rozpoznanie środka odwoławczego w zakresie, w jakim kwestionowanymi nim były ustalenia Sądu I instancji wskazujące na popełnienie przez obwinioną przestępstwa z art. 177 § 1 kk.

Zauważenia jeszcze wymaga, iż prawomocne uniewinnienie osoby obwinionej o popełnienie wykroczenia nie stanowi przeszkody procesowej prowadzenia przeciwko tej samej osobie postępowania karnego o ten sam czyn zakwalifikowany jako przestępstwo. Treść przepisu art. 17 § 1 pkt 7 kpk nie pozostawia bowiem żadnych wątpliwości co do tego, że omawiana przeszkoda procesowa wyraża się w zakazie powtórnego przeprowadzenia postępowania karnego (zasada *ne bis in idem*) (por. postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2004 r., I KZP 40/03, OSNKW 2004/2/22; postanowienie SN z 2 lutego 2005 r., IV KK 399/04, LEX nr 142539).

Odnosząc się natomiast do podniesionego w apelacji zarzutu obrazy art. 118 § 2 kpk wskazać należy, iż w istocie wedle skarżącego Sąd Rejonowy obraził art. 632a § 1 kpk zastosowany odpowiednio z mocy art. 119 kpw, na podstawie którego częściowo kosztami umorzonego postępowania obciążył obwinioną. Uważa bowiem, iż na mocy art. 118 § 2 kpw w całości tymi kosztami wedle zasady przewidzianej w tym przepisie obciążony winien zostać Skarb Państwa. Ze stanowiskiem skarżącego należało się zgodzić.

Zgodnie z art. 632a § 1 kpk w wyjątkowych wypadkach, w razie umorzenia postępowania, sąd może orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, a w sprawach z oskarżenia prywatnego oskarżony lub Skarb Państwa. Odpowiednie zastosowanie tego przepisu w postępowaniu w sprawie o wykroczenie oznaczałoby, iż kosztami takiego postępowania można w całości lub w części obciążyć obwinionego tylko w razie wydania orzeczenia umarzającego oraz gdyby zachodził wyjątkowy wypadek.

Ponieważ ostatecznie postępowanie nie zostało umorzone, a zapadł wyrok uniewinniający, nie było warunków do odpowiedniego zastosowania art. 632a § 1 kpk, a rozstrzygnięcie o kosztach oparte winno być o przepis art. 118 § 2 kpk, który stanowi, że w razie uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania w sprawie, w której wniosek o ukaranie złożył oskarżyciel publiczny, koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

Niezależnie od tego, wedle Sądu odwoławczego nie zachodził żaden wyjątkowy wypadek, który mógłby uzasadniać choćby częściowe obciążenie obwinionej kosztami.

Przyjmuje się, iż zasadniczym kryterium decydującym o tym, czy zachodzi ów „wyjątkowy wypadek” z art. 632a § 1 kpk, jest przyczyna powstania kosztów procesu. Inaczej ujmując, koszty procesu w razie umorzenia postępowania powinien ponosić ten podmiot, którego zawinione zachowanie doprowadziło do umorzenia, a więc którego działaniami koszty te zostały spowodowane. Przy czym muszą to być innego rodzaju sytuacje, od tych przewidzianych w art. 632a § 2 kpk, których stwierdzenie wręcz nakazuje w przypadku uniewinnienia lub umorzenia postępowania obciążenie oskarżonego w całości lub w części kosztami procesu.

Tymczasem z akt sprawy niezbiecie wynika, że koszty postępowania, którymi Sąd Rejonowy obciążył obwinioną powstały w tej jego fazie, za sprokurowanie której odpowiada wyłącznie oskarżycielka posiłkowa. Sprzeciw od wyroku nakazowego wniesiony został przeciwko wyłącznie przez oskarżycielkę posiłkową. Ponadto przeprowadzona w następstwie jego wniesienia rozprawa w zamyśle Ł. L. i jej pełnomocnik miała przede wszystkim na celu dowiedzenie obwinionej, że popełniła przestępstwo z art. 177 § 1 kk, a nie wykroczenie z art. 86 § 1 kw. Na to nakierowanych było też szereg czynności dowodowych zmierzających do wykazania, iż skutkiem zderzenia pojazdów były dalej idące następstwa obrażeń ciała doznanych przez pokrzywdzoną, niż te stwierdzone w opinii biegłego H.. Z przyczyn wyżej wskazanych przynajmniej pełnomocnik jako podmiot fachowy winien się być zatem liczyć z tym, iż jego procesowa aktywność zakończy się akurat w niniejszym postępowaniu rozstrzygnięciem uwalniającym obwinioną od odpowiedzialności za wykroczenie. Powinien był też o tym uprzedzić swego mocodawcę. W tych warunkach obwinionej nie sposób więc winać za powstałe w związku z tym koszty, jak i przynajmniej formalnie niekorzystne dla oskarżenia orzeczenie kończące postępowanie w sprawie o wykroczenie.

Dlatego też w ramach korekty zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy na mocy art. 118 § 2 kpk obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania przed Sądem I instancji, w tym wydatkami obwinionej na ustanowienie obrońcy w tej

fazie postępowania, ustalonymi z uwzględnieniem przepisów § 11 ust. 2 pkt 2 i § 17 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.) w wysokości stawki minimalnej za obronę przed Sądem Rejonowym w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (360 złotych) powiększonej każdorazowo o 20% jej wysokości za każdy kolejny termin rozprawy (było ich w sumie trzy). Nie było natomiast podstaw do rekompensowania przez Skarb Państwa oskarżycielce posiłkowej wydatków poniesionych na ustanowienie pełnomocnika. Okazała się bowiem formalnie stroną przegrywającą, skoro zapadł wyrok uniewinniający.

Reasumując, zaskarżony wyrok został zmieniony w kierunku i w sposób ostatecznie oczekiwany przez skarżącego, czego konsekwencją po myśli art. 118 § 2 kpw w zw. z art. 634 kpk w zw. z art. 119 kpk musiało być również obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania odwoławczego.